

AJANKOHTAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUKSISTA – IHMISOIKEUSKESKUKSEN KOTIMAAN KATSAUS 1/2016

Ihmisoikeuskeskuksen kotimaan katsaukseen on koottu kansallisia perus- ja ihmisoikeustapahtumia vuodenvaihteen ajalta.

Ratifiointit, kansainvälinen raportointi ja vierailut

YK:n erityisraportoija: saamelaiden oikeudet uhattuina

YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien erityisraportoijan Victoria Tauli-Corpuzin mukaan eduskunnan käsittelyssä oleva metsähallituslakiluonnos ei turvaa saamelaiden maaoikeuksia tai oikeuksia perinteisiin elinkeinoihin ja kulttuuriin. Tauli-Corpuz huomauttaa myös, että saamelaiset eivät ole voineet osallistua riittäväällä tavalla lainvalmisteluun, mikä on vastoin YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistusta, jonka Suomikin on hyväksynyt. Erityisraportoija muistuttaa, että julistuksen mukaan valtioiden tulee neuvotella alkuperäiskansojen kanssa niiden omien edustuselinten kautta ja saada heidän suostumuksensa, ennen kuin hyväksyvät ja toimeenpaneavat lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia toimia, joilla voi olla vaikutusta alkuperäiskansoihin.

[YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston tiedote](#)

Hallitus antoi rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen raportin

Suomen hallitus on antanut 23.määräaikaisraportin kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (CERD) toimeenpanoa valvovalle komitealle. Raportissa kerrotaan lainsäädäntöuudistuksista, politiikkaohjelmista sekä muista toimenpiteistä, joilla pyritään edistämään yhdenvertaisuutta ja ehkäisemään syrjintää. Lisäksi käsitellään muun muassa maahanmuuttajien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia, romanien asumiseen liittyviä haasteita, turvapaikanhakijoiden määrän kasvua, saamelaiden kielellisiä oikeuksia sekä opettajien, poliisien ja oikeushallinnossa työskentelevien perus- ja ihmisoikeuskoulutusta.

[CERD-sopimusta koskevat määräaikaisraportit ja suositukset](#)

Kansallinen lainsäädäntö

Uudistuksia todisteluun yleisissä tuomioistuimissa

Oikeudenkäynnissä tapahtuvaa todistelua koskevat säännökset uudistuivat vuoden 2016 alusta. Jatkossa eräissä vakavimmissa rikoksissa todistajan henkilöllisyys voidaan salata. Anonyymi todistaminen on mahdollista esimerkiksi henkirikosta, törkeää huumausainerikosta, törkeää ryöstöä, ihmiskauppaa ja törkeää paritusta koskevissa jutuissa. Henkilöllisyyden salaamisen tulee olla välttämätöntä todistajan tai hänen läheisensä suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta vakavalta uhalta.

[Oikeusministeriön tiedote](#)

Selvitykset, tutkimus ja julkaisut

Väitös Suomen ihmisoikeuskulttuurista

Virpi Koivu on selvittänyt poikkiteieteellisessä väitöstutkimuksessaan, miten Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyminen on vaikuttanut Suomen oikeuskulttuuriin ja miten suomalaisessa oikeuskulttuurissa on omaksuttu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) argumentointi. Tutkimusaineistona Koivu on käyttänyt EIT:n ratkaisuihin liittyviä korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja. Koivun mukaan ylimpien tuomioistuinten argumentointitapa on muuttunut ja on edelleen muuttumassa. EIT:n tulkintakäytännön seuraaminen on johtanut vahvempaan perus- ja ihmisoikeussuojaan Suomessa.

[Lapin yliopiston tiedote väitöksestä](#)

Julkaisu yrityksistä ja ihmisoikeuksista

Yritysvastuuverkosto FIBS on julkaissut esitteen ”Yritykset ja ihmisoikeudet – Ohjeita YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden toteuttamiseen”. Julkaisusta löytyy perustietoa ihmisoikeuksista sekä ohjeita siihen, miten YK:n ohjaavia periaatteita saatetaan käytäntöön.

[Pdf-julkaisu](#)

Tietoa yhdenvertaisuuslaista ja välineitä yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiseen

Uusi yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Tietoa uuden lain sisällöstä ja tarkoituksesta löytyy oikeusministeriön esitteestä, joka on nyt saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Oikeusministeriö on myös julkaissut yhdenvertaisuussuunnitelman tekemistä helpottavan arviointityökalun.

[Esitteet yhdenvertaisuuslaista](#)

[Arviointityökalu](#)

Ihmisoikeudet.net -sivusto uudistui

Juuri uudistuneelta, Ihmisoikeusliiton ylläpitäältä Ihmisoikeudet.net -sivustolta löytyy monipuolisesti ja selkeästi tietoa ihmisoikeuksista. Uudistuksella on pyritty tukemaan erityisesti opettajien työtä. Sivulla on esimerkiksi toiminnallisia harjoituksia, menetelmäoppaita ja pohdintatehtäviä, joita voidaan hyödyntää ihmisoikeuksia koskevassa opetuksessa.

[Ihmisoikeusliiton uutinen](#)

Korkein hallinto-oikeus

Saamelaiskäräjien hallituksen päätös järjestää uudet vaalit oli lainvastainen

Korkein hallinto-oikeus (KHO) kumosi ja poisti lainvastaisena Saamelaiskäräjien hallituksen päätöksen järjestää uudet saamelaiskäräjävaalit ja olla hyväksymättä vaaliluetteloon KHO:n saamelaisiksi hyväksymiä henkilöitä. KHO katsoi, ettei Saamelaiskäräjien hallituksella ole toimivaltaa ottaa ratkaistavakseen asioita, jotka korkein hallinto-oikeus on jo lainvoimaisesti ratkaissut.

[KHO:n tiedote](#)

KHO:n presidentti korosti perustuslain merkitystä ja piti perustuslakituoimioistuimen perustamista tarpeettomana

Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Vihervuori korosti hallintotuomioistuinpäivässä pitämässään puheessa perustuslain merkitystä yhteiskunnan rakenteiden ja yhtenäisyyden ylläpitäjänä. Hänen mukaansa perustuslaista viime aikoina käyty keskustelu on ollut ohutta ja kokonaisuuksia tuntematonta. Vihervuori muistutti, että kansalliset perusoikeudet limittyvät myös ihmisoikeuksiin ja EU:n perusoikeusjärjestelmään. Puheessaan Vihervuori käsitteli lisäksi perustuslakituoimioistuinta koskevaa keskustelua ja katsoi, ettei keskustelussa ole huomioitu tarpeeksi sitä, tulisiko tällaiselle erityiselle tuomioistuimelle siirtää myös perustuslain jälkivalvonta, joka kuuluu nyt tavallisille tuomioistuimille. Mikäli tuomioistuimet eivät voisi enää soveltaa perustuslakia normaalissa toiminnassaan, tämä tekisi koko järjestelmästä hitaan ja tehottoman Vihervuoren mukaan.

[KHO:n tiedote](#)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta

Kolme päätöstä vammaisten ihmisten kohtuullisista mukautuksista ja esteettömyydestä

Vuonna 2015 toimintansa aloittanut yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on linjannut uuden yhdenvertaisuuslain tulkintaa ja antanut kolme päätöstä vammaisten henkilöiden kohtuullisista mukautuksista ja esteettömyydestä. Ensimmäisessä tapauksessa lautakunta katsoi, että näkövammaisen hakijan pyytämät, verkkopankkitunnusten myöntämistä koskevat mukautukset

olivat kohtuullisia yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettulla tavalla ja kielsi pankkia jatkamasta näkövammaisten ihmisten syrjintää pankkipalveluita tarjotessaan. Toisessa tapauksessa lautakunta totesi, ettei pyörätuolia käyttänyttä vammaista henkilöä syrjitty, vaikka hän ei voinut osallistua tilaisuuteen, jonne ei päässyt pyörätuolilla. Lautakunnan mukaan kyse oli ollut poikkeuksellisesta hyväksyttävään syyhyn perustuvasta tilajärjestelystä eikä menettely näin ollen ollut yhdenvertaisuuslain vastainen. Kolmannessa tapauksessa lautakunta katsoi, että työ- ja elinkeinotoimisto laiminlöi yhdenvertaisuuslain mukaisen velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuuden toteutumista.

[Lautakunnan tiedote](#)

Oikeuskansleri

Maahanmuuttajalasten ja -nuorten oikeus perusopetukseen ei toteudu täysin

Oikeuskansleri Jaakko Jonkka on tutkinut omana aloitteenaan, miten maahanmuuttajataustaisten lasten ja -nuorten oikeus perusopetukseen toteutuu. Selvitysten ja tutkimustulosten mukaan perusopetus ei tarjoa kaikille maahanmuuttajalapsille ja -nuorille yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Valmistavan opetuksen ongelmat koskevat erityisesti opetuksen laajuutta ja sisältöä. Oikeuskansleri muistuttaa ratkaisussaan, että oikeus perusopetukseen on keskeinen lasten ja nuorten oikeus ja sen toteutumisella osaltaan turvataan muiden perusoikeuksien toteutuminen.

[Oikeuskanslerinviraston tiedote ja ratkaisu](#)